

موضوع: تبدیل سال هجری قمری به سال‌های شمسی (هجری شمسی - میلادی)

با تصویب قانون مجلس شورای ملی از اول فروردین ۱۳۰۴ تقویم رسمی کشور بر اساس سال هجری شمسی مقرر گردید در حالی که پیش از این تاریخ مورد استفاده هجری قمری بود.

طول هر سال قمری $۳۶۷۰۵۷۲/۳۵۴$ روز و طول سال شمسی $۲۴۲۱۹۸۷۹/۳۶۵$ روز (تقریباً ۳۶۵ روز و ۵ ساعت و ۴۸ دقیقه و ۴۶ ثانیه) است و همین تفاوت حدود ۱۱ روز از مبدأ مشترک (هجرت حضرت رسول اکرم صلی‌الله علیه و اله) تفاوت در سال جاری ۱۳۹۵ به حدود ۴۲ سال رسیده است.

محاسبه سال هجری شمسی ما براساس محاسبات تقویم جلالی، دقیق‌ترین گاه‌شماری در دنیای امروز است که شرح مفصل آن را در کتاب گاه‌شناسی (۱۳۴۴) آورده‌ام و اگر خداوند توفیق دهد در نظراست خلاصه آن کتاب را هم در قالب یک گزیده‌نگار عرضه کنم. تفاوت سال هجری شمسی با سال میلادی (که آن هم شمسی است البته نه با دقت سال هجری شمسی و در طول تاریخ هم دوبرابر برای اصلاح آن اقدام شده است)، ۶۲۱ سال است. یعنی اگر به عدد سال هجری شمسی عدد ۶۲۱ اضافه کنیم سال میلادی معادل آن تعیین می‌شود (البته اگر از ۱۱ دی ماه به بعد مورد نظر باشد باید عدد ۶۲۲ را به سال هجری شمسی اضافه کنیم).

به هر حال برای تبدیل سال‌های هجری قمری، هجری شمسی و میلادی به یکدیگر و تعیین روز و ماه، محاسباتی وجود دارد که در کتاب گاه‌شناسی نوشته‌ام. ضمناً در سال‌های اخیر با استفاده از کامپیوتر و با مراجعه و جستجو در اینترنت دیگر آن همه زحمت محاسبات لازم نیست. در سال ۱۳۸۸ کتابی با عنوان تقویم ۴۰۲۰ ساله هجری شمسی (۱۰۱۹ قبل از هجرت تا ۳۰۰۰ بعد از هجرت) توسط محمدرضا صیاد و علی ابراهیمی سراجی محاسبه و تألیف و توسط مؤسسه راه کمال منتشر شده است که امکان استفاده از

آن البته با کمی صرف وقت و محاسبه وجود دارد. در حال حاضر نیاز عمده پژوهشگران تبدیل تاریخ هجری قمری به شمسی است که از سال ۱۳۰۴ هجری شمسی یعنی تقریباً از ۹۰ سال قبل رسمیت پیدا کرده است.

یک روش خیلی آسان برای این منظور این است که سال هجری قمری را در عدد ۳ ضرب کنیم و دو رقم سمت راست حاصل را جدا کنیم، حال اگر عدد باقی مانده در سمت چپ را از عدد سال هجری قمری کم کنیم، عددسال هجری شمسی بدست می‌آید، مثال می‌خواهیم بدانیم سال ۱۴۳۷ هجری قمری مقارن با کدام سال هجری شمسی است.

$$۱۱/۴۳ = ۱۴۳۷ \times ۳ \text{ هجری قمری}$$

$$۱۴۳۷ - ۴۳ = ۱۳۹۴$$

در قانون رسمیت بخشیدن به تاریخ هجری شمسی، بر الغاء ادوار ۱۲ گانه ترکی که لااقل از دوره صفویه متداول شده بود و در کتب و اسناد دوره قاجار بسیار مورد استفاده بوده، تأکید شده است. ادوار ۱۲ گانه که برای سال‌های شمسی بکار گرفته می‌شد و هر سال آن به نام یک حیوان نامیده می‌شد عبارت بودند از:

سیچقان ییل - اودییل - بارس ییل - توشقان ییل - لوی ییل - ایلان ییل - یونت ییل - قوی ییل - بیچی ییل - تخاقوی ییل - ایت ییل - تنکوزییل

در این دوبیت شعر نام فارسی حیواناتی که دور ۱۲ ساله سال‌ها به نام آن‌ها نام‌گذاری شده؛ آمده است. لازم به ذکر است که هنوز بعضی از تقاویم به نام این حیوانات اشاره می‌کنند و برخی از مردم با تصور خصوصیات آن حیوان، به اصطلاح شرایط و احوال آن سال را به خیال خود پیش‌بینی می‌کنند:

موش و بقر و پلنگ و خرگوش شمار
زین چار چو بگذری نهنگ آید و مار
آنگاه به اسب و گوسفند است حساب
حمدونه (میمون) و مرغ و سگ و خوک آخرکار